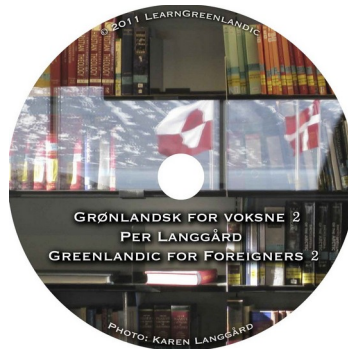

Kapitel 3

Dagens nyheder og mål

4 verbale stammer (herefter **V**) og 4 endelser. Tilsammen genererer de 8 verber og hundredvis af sætninger, når de sættes sammen med resten af dagens lektion og det du lærte i kapitel 2.

Dagens målsætninger

- (i) fortsat arbejde med den grundlæggende kompetence, som indlæring af grønlandsk bygger på, nemlig din evne til at forstå de ord og sætninger, du hører, og samtidig din evne til at producere ord og sætninger af de sproglige elementer, der indgår i de ord, du hører.
- (ii) træne din evne til at forstå kendte ord selv om de lyder lidt anderledes pga. bøjningerne.
- (iii) dan selv nogle få simple sætninger

Leksikalt materiale du må kende for at klare dagens øvelser

5 hyppige personnavne.

Nuka (unisex)

Arnannguaq- (pigenavn)

Malik+ (drengenavn)

Aputsiaq- (drengenavn)

Aviaaja (pigenavn)

3 efternavne

Egede

Olsen

Rosing

Et par titler og institutioner

Pisiffik+

Ilisimatusarfik+ = Grønlands universitet

Royal Greenland (Den selvstyrejede fiskeindustri)

Naalakkarsuisut: *Nalakkersuisoq-* = *Naalakkarsuisut* (Regeringen)

Nunatta Atuagaateqarfia = *Landsbiblioteket*¹

Katuaq- (kulturhuset i Nuuk)

Fire verbale stammer

Husk at verbale stammer ikke kan anvendes uden endelser

aallar{endelse} at rejse

ilinniartip{endelse} at undervise (objekt)

naapip{endelse} at møde (objekt)

tikip{endelse} at komme, at ankomme

1 Vær opmærksom på {a} i dette navn. Det er en endelse, der viser os, at *Atuagaateqarfik* er ental og ejet af en possessor i ental, nemlig *Nunatta/vort lands*. Bogstaveligt betyder navnet altså "Vort lands **dets** bibliotek" jf. også *Kalaallit Nunaat* ("Grønlændernes **deres** land") i kapitel 2.

Et personligt pronomen

ilissi

I

En ny endelse på navneord/nominer

Lok = {mi} eller {ni} (kasus lokalis "i/på-kasus". mi-varianten efter ubøjede ord og ni-varianten efter ord, der allerede har en bøjningsendelse)

Fire endelser

V+Ind+1Sg = {punga}² (modus indikativ 1. person ental = *jeg V*)

V+Ind+3Sg = {poq} (modus indikativ 3. person ental = *han/hun/den/det V*)

V+Ind+1Sg+3SgO = {para} (modus indikativ 1. person ental med objekt i 3. person ental = *jeg V ham/hende/den/det*)

V+Ind+1Sg+2PlO = {passi} (modus indikativ 1. person ental med objekt i 2. person flertal = *jeg V jer*)

Hvad du er nødt til at vide om lydlige processer (fonologi)

Nyheder:

- Nominer bortset fra låneord kan kun ende på vokal eller /k/, /p/, /q/ og /t/. For at tilpasse danske låneord med andre udlydende konsonanter end de nævnte til grønlandsk ordstruktur tilføjes et /i/ før endelser og tilhæng. Det er derfor fx *Rosing+Abl* (= *fra Rosing*) bliver *Rosingimit*. Også engelske låneord kan tilpasses på samme måde, men bliver ofte i stedet skrevet med bindestreg i stedet. Fx skriver man *Royal Greenland+Trm* (= til *Royal Greenland*) som *Royal Greenland-imut*.
- De verbale endelser kan ikke anvendes helt frit. De to endelser ovenfor, som indeholder information om objektet, kan kun anvendes sammen med stammer, der tager objekter som fx *at undervise ham* og *møde ham*. Den slags stammer kaldes **transitive verber**. Omvendt har stammer som *afrejse* og *ankomme* ikke objekter. Den slags stammer kaldes **intransitive verber**. Det er derfor kombinatorikken af 4 stammer og 4 endelser **ikke** producerer 16 ordformer, men kun 8.
- Bemærk en retskrivningsbestemmelse: /e/ bliver ikke /i/ og /o/ ikke /u/ i egennavne (proprier) som *Egede* vs. *Egedemut*. Der er tale om en rent ortografisk regel, der kun anvendes sammen med proprier. Alle andre steder bliver /e/ og /o/ hhv. /i/ og /u/ undtagen hvis der kommer /q/ eller /r/ bagefter.

Opsamling af kapitel 2:

- p-stammer (markeret med -) dropper den udlydende konsonant før de fleste endelser medens up-stammer fastholder udlydende konsonant før de fleste endelser. **Aputsiaq-mut* → *Aputsiamut* men **Malik+mut* → **Malikmut* → *Malimmut*
 - /u/ staves -o- før /q/ og /r/ og -o- kan kun forekomme, hvis de umiddelbart følges af /q/ eller /r/. *Qaqortoq* men *Qaqortoq-mut* → *Qaqortumut*
 - Når to konsonanter mødes bliver den første en kopi af den anden. Processen er dog ikke komplet gennemført (endnu!) når det er /q/, der følges af en anden konsonant end /q/: *Aasiak+nut* → *Aasiannut*, men *Qeqertarsuaq+mut* → *Qeqertarsuarmut*
- 2 Indikativs endelse er principielt {vu+subjektets person} og {va+subjektets person+objektets person}. Efter konsonantstammer ændres /v/ til /p/ (og /u/ fulgt af /q/ eller /r/ skrives selvfølgelig som altid som -o-). Vi har altså /aallar+vu+q/ → *aallarpog* han/hun rejser og /naapip+va+ssi/ → *naapippassi* Jeg mødte jer.

- Brug m-varianterne af kasus terminalis {mut/nut} og kasus ablativ {mit/nit} med ubøjede ord og n-varianterne efter ordformer der i forvejen er bøjet for flertal og/ eller possessors person: *Nukamut* men *Sisimiunut* og *Nunatta Atuagaateqarfianut*